

LIBRIS

We know
books

JOHN LE CARRÉ

JOCUL

editura rao

CAPITOLUL UNU

Larry a dispărut oficial din această lume la jumătatea lui octombrie, într-o zi de luni, la ora unsprezece și zece fix, absențând de la susținerea primului curs din noul an universitar.

Sunt în stare să descriu în amănunt scena deoarece nu demult, pe o vreme la fel de mohorâtă, caracteristică orașului Bath, chiar eu fusesem cel care-l târâse pe Larry acolo, ca să vadă cu ochii lui locul acela pentru prima dată. Nici până în ziua de azi nu am scăpat de amintirea apăsătoare a acelei cazărmi din piatră, cu ziduri ca ale unei noi temnițe care-l înghițea fără milă.

Și nu am uitat nici aerul tineresc al lui Larry, care părea să-mi reproșeze ceva, pe măsură ce dispărea, absorbit de canionul de beton, asemenea unui muritor ce avea o întâlnire cu Nemesis. Dacă aș fi avut un fiu, mi-am zis privind în urma lui, în prima zi în care l-aș fi dus la internat m-ar fi încercat aceleași sentimente.

– Hei, Timbo, șoptește Larry peste umăr, așa cum numai el era în stare să-ți vorbească de la câțiva kilometri distanță.

– Da, Larry.

– Gata, asta e, nu?

– Asta e... ce?

– Viitorul. Locul unde se sfârșesc toate. Rămășițele vieții.

– Ba este un nou început, îi spun, pe un ton plin de loialitate.

Loial față de cine? Față de el? De mine? De Birou?

– Va trebui să ne dăm la fund. Amândoi, precizez după un timp.

Toată lumea a fost de părere că în ziua în care a dispărut a fost grozav de deprimat.

O ceață lacomă și scârboasă înfășoară hidosul campus cenușiu al universității, agățând un giulgiu lipicios de ferestrele cu cercevele metalice ale sălii soioase în care Larry ar fi trebuit să-și țină cursul. Douăzeci de studenți stau cumiți în bănci, cu ochii țintă la catedra goală, al cărei lemn de pin de un galben strident e plin de zgârieturi. O mână misterioasă, probabil cea a unui discipol devotat, scrisese pe tablă subiectul cursului: „Karl Marx în supermarket: Revoluția și materialismul modern“. Se aud câteva hohote de râs. Studenții sunt pretutindeni la fel. În prima zi de școală, râd de orice. Pe măsură ce trece timpul, devin tot mai tăcuți, mulțumindu-se să-și arunce unii altora zâmbete mai mult sau mai puțin infatuete; ochii le alunecă cercetători spre ușă și urechile încearcă să surprindă zgomotul pașilor lui Larry. Numai că, după ce îi acordă vreo zece minute, își pun deoparte stilourile și caietele și pornesc spre cantină, tropăind pe pardoseala de ciment.

În timp ce-și beau cafeaua, bobocii găesc cuvinte pentru groaza provocată de această primă întâlnire cu imprezizibilul fel de a fi al lui Larry. Așa ceva nu ni s-a întâmplat *niciodată* la școală! *Cum* vom recupera? *Vom* primi cursul *scris*? Of, Doamne! Dar, în loc de răspuns, cei cu experiență, fanii lui Larry, se mulțumesc să zâmbească. Ăsta-i Larry, explică ei apoi, încântați: data viitoare, are să ne mitralieze cu teoriile timp de trei ore și o să fiți atât de prinși, că o să uitați și de foame. Și se pornesc să facă speculații în legătură cu motivul absenței: o mahmureală de zile mari sau o scandaloasă poveste de dragoste din seria interminabilă a poveștilor de acest fel pe care i le puneau în seamă, deoarece, la cei patruzeci și ceva de ani ai săi, Larry are un „vino-ncoace“ de poet care nu riscă să se maturizeze niciodată.

Autoritățile universitare priviseră relaxat lipsa de tragere de inimă a lui Larry de a-și face apariția. Din motive nu neapărat prietenești, colegii de cancelarie raportaseră ofensa în mai puțin de-o oră. Cu toate acestea, administrația așteptase încă o zi de luni și o nouă absență înainte de a acumula suficientă energie

pentru a telefona proprietăresei, precum și poliției din Bath, după răspunsul nesatisfăcător al femeii. Mai trecuseră apoi șase zile până când poliția venise să mă vadă: adică într-o duminică, dacă vă vine să credeți așa ceva, la ora zece seara. Petrecusem o după-amiază plictisitoare, escortând un autocar plin cu bătrâni porniți într-o excursie la Longleat, și o seară frustrantă într-o cârciumă specializată în vinuri, luptându-mă pieptiș cu un rachiu nemțesc pe care răposatul meu unchi Bob îl botezase „Neamțul cel Ursuz“. Totuși, când am auzit soneria de la intrare, inima mi s-a oprit o clipă, în timp ce încercam să mă conving că voi da peste Larry legănându-se în pragul ușii, cu o privire acuzatoare în ochii căprui și un zâmbet plin de miere pe buze: „Hai, Timbo, ia toarnă câte un scotch de-ăla mare, că nu dă nimeni o ceapă degerată pe femeii!“

Doi bărbați.

Ploua torențial, așa că cei doi se strânseseră unul în altul pe verandă, așteptând să le deschid. Îmbrăcăminte corectă, aleasă tocmai pentru a fi ușor recunoscută. Mașina, un Peugeot 306 diesel, parcată pe alee, strălucind sub șiroaiele de apă; pe ea scria cu litere mari POLIȚIA și era dotată cu toate oglinzile și antenele obișnuite pentru acest gen de mașini. M-am uitat pe vizor la fețele lor de cadavre buhăite; tipul mai vârstnic – mustăcios și vulgar; cel mai tânăr – slinos, cu o țeastă lungă și țuguiată ca un sicriu și ochi mici și rotunzi, ca două găuri lăsate de gloanțe.

Ia stai puțin, mi-am zis, lasă-ți inima să bată. În fond, totul este să fii calm. Ești la tine acasă și mai este și o oră târzie din noapte. Abia atunci am hotărât să le deschid ușa. O ușă din secolul al șaptesprezecelea, legată în fier, care cântărește o tonă. Cerul nopții e agitat. Un vânt capricios îndoaie copacii. Ciorile se vânzolesc de colo-colo și cârâie cât pot, în ciuda întunericii lui. În timpul zilei am avut și o ninsoare cam aiurea. Urme cenușii de zăpadă se mai pot vedea și acum pe alee.

– Bună, le-am zis. Nu stați acolo că-nghetați. Veniți înăuntru.

Holul mic, o adăugire târzie, datorată bunicului meu, și asemănătoare unui ascensor spațios, din sticlă și lemn de mahon,

servește de anticameră a holului celui mare. O clipă, am rămas toți trei sub felinarul de alamă, privindu-ne unul pe celălalt, fără să facem vreun pas.

– Aici este Honeybrook Manor, nu-i așa, domnule? Întrebă mustața, o persoană zâmbăreată. Cred că n-am reușit să vedem nicio plăcuță indicatoare.

– În momentul de față, noi îi spunem „The Vineyard”¹, am spus eu. Cu ce vă pot fi de folos?

Tonul infirma politețea cuvintelor. Le vorbeam ca unora care intraseră pe o proprietate particulară: Scuzați-mă, chiar credeți că pot să vă ajut cu ceva?

– Atunci, dacă nu mă-nșel, dumneavoastră sunteți domnul Cranmer, nu-i așa, domnule? sugeră mustața, cu același zâmbet.

Nu știu de ce spun „zâmbet”, pentru că expresia de pe chipul respectivei persoane era lipsită de orice urmă de umor sau de bunăvoință.

– Da, eu sunt Cranmer, am răspuns, cu o intonație vag întrebătoare.

– Domnul Timothy Cranmer? Nu vă supărați, este doar o chestiune de rutină, domnule. Sunteți convins că nu vă deranjăm?

Mustața ascundea o cicatrice albă, verticală – o operație de „buză-de-iepure”, sau poate că cineva îl pocnise cu o sticlă spartă, căci era cârpită și cusută.

– De rutină? am repetat, fără să-mi ascund neîncrederea. La ora asta din noapte? Te pomenești că ați venit să-mi spuneți că mi-a expirat permisul de circulație.

– Nu, domnule, nu e vorba de mașina dumneavoastră. Am venit să vă punem câteva întrebări despre un anume domn doctor Lawrence Pettifer de la Universitatea din Bath.

Mi-am îngăduit o pauză dojenitoare, apoi o căutătură încruntată, pe jumătate amuzată, pe jumătate vexată.

– Adică despre Larry? Of, Doamne Dumnezeule! Ce-a mai făcut de data asta?

Dar, cum tipii s-au mulțumit să mă privească foarte serios, am insistat:

– Sper că nimic *grav*, nu-i așa?

– Noi am înțeles că sunteți o cunoștință de-a domnului doctor, ca să nu spun prieten apropiat. Sau nu-i adevărat?

Ba chiar prea adevărat, mi-am zis în sinea mea.

– *Apropiat?* am repetat cu voce tare, de parcă ar fi fost o notiune nouă pentru mine. Nu cred că aș merge *chiar* atât de departe.

Apoi mi-au întins amândoi într-un singur gest pardesiele, urmărindu-mă cu privirile în timp ce le agățam în cuier și continuând să mă scruteze pe când le deschideam ușa următoare. Ajunși aici, majoritatea celor care vin pentru prima dată la Honeybrook fac o pauză reverențioasă în vreme ce privesc galeria menestrelilor, căminul impunător, portretele de pe pereți și plafonul cu steme și armoarii. Nu era însă cazul Mustății. Și nici al Capului în Formă de Sicriu, care fusese cum nu se poate mai circumspect și lugubru în timpul schimbului de replici dintre mine și colegul său, și care acum mi se adresa pe un ton nemulțumit și arțăgos:

– Noi am auzit că dumneavoastră și Pettifer erați prieteni intimi. Și am auzit asta chiar la Winchester College, nu în altă parte. Ați fost colegi de școală.

– Bine, dar între noi e o diferență de trei ani. Și, pentru niște elevi, asta-nseamnă o viață de om.

– Cu toate astea, după cum am auzit noi, în școlile publice tocmai astfel de lucruri îi leagă pe tineri. În plus, ați studiat împreună la Oxford, adăugă el acuzator.

– Ei, și ce-a pățit Larry? am întreat eu.

Întrebarea mea nu primi din partea lor decât o tăcere insolentă. Ba chiar păreau că deliberează dacă meritam sau nu un răspuns. Acesta căzu în cele din urmă în sarcina tipului mai vârstnic, căci el era purtătorul oficial de cuvânt. În sinea mea, am hotărât că tehnica omului era de a se interpreta pe sine într-o manieră caricaturală. Și cu încetinitorul.

– Mda, ei bine, ca să vă spun adevărul, prietenul dumneavoastră doctorul a cam dispărut puțin, domnule Cranmer,

¹ Podgoria (engl.)

mărturisi el pe tonul unui șovăielnic Inspector Plod. Deocamdată nu bănuim nimic necurat. Totuși, lipsește și de acasă, și de la muncă. Și atât cât putem să estimăm situația – încruntarea sprâncenelor arăta lumii întregi cât de tare îi plăcea expresia – e clar că n-a lăsat nimănui vreun bilețel de la revedere. Asta dacă, bineînțeles, nu v-a scris dumneavoastră vreunul. Nu este din întâmplare pe-aici, nu, domnule? Dormind pe undeva pe la etaj, ca să zic așa?

– Firește că nu. Nu fiți caraghios.

– Mustața cu cicatrice se lărgi brusc, dând la iveală o mare furie și dinți cariți.

– Cum? De ce sunt caraghios, domnule Cranmer?

– Dacă ar fi fost aici, v-aș fi spus imediat. V-aș fi spus că este sus. De ce să fi pierdut și timpul meu și pe al dumneavoastră pretinzând că nu se află aici, dacă ar fi fost aici?

Din nou, nici un răspuns. În privința asta, îi mergea mintea. Și, de fapt, începeam să-l suspectez că-i mergea mintea bine de tot și în alte privințe. Imaginea mea despre polițiști era plină de prejudecăți și încercam să scap de ea tocmai în momentul în care tipul își pusese în minte să nu o contrazică. Parțial, era o chestiune de clasă socială; într-un fel, provenea din fosta mea profesie, în care oamenii de teapa lor erau considerați „rudele sărace”. Și, parțial, ținea de agitația pe care Larry o stârnea în mine pentru că, așa cum obișnuiam să spunem la Birou, era suficient să se găsească în același târgușor cu un polițist, ca să fie arestat pentru că-l împiedicase pe acesta să-și îndeplinească îndatoririle.

– Numai că, vedeți, domnul doctor nu pare să aibă nici soție, nici vreo legătură și nici o altă persoană importantă în viața lui, se lamentă Mustața. E foarte popular printre studenții care îl privesc ca pe un oracol, dar, dacă îi întrebi pe colegii de cancelarie, te izbești de ceea ce eu numesc un perete alb, indiferent dacă e vorba de dispreț sau de invidie.

– Larry este un spirit liber, am spus. Iar profesorii universitari nu sunt obișnuiți cu așa ceva.

– Pardon, domnule?

– Este obișnuit să spună cu voce tare ceea ce gândește. Mai ales referitor la ceilalți profesori universitari.

– Dintre care întâmplător făcea și el parte, remarcă Mustața, ridicându-și cu obrăznicie sprânceana stângă.

– Era fiu de pastor, am zis, fără să mă gândesc.

– Era, domnule?

– Era. Taică-său a murit.

– Dar, oricum, este tot fiul tatălui său, domnule, zise Mustața, pe un ton dojenitor.

Onctozitatea lui ostentativă începea să aibă asupra mea efectul unei insulte. După părerea ta, la modul ăsta probabil că ne prezentăm noi, sticleții ăștia incuțiți, îmi spunea el, așa că la modul ăsta suntem priviți.

Un coridor lung, ai cărui pereți erau împodobiiți cu acuarele din secolul al nouăsprezecelea, ducea către salon. Am luat-o înainte ca să le arăt drumul, atent la lipăitul pantofilor din urma mea. Boxele combinei muzicale revărsau valuri de muzică de Șostakovici. O casetă pe care o pusesem în aparat fără prea multă convingere. Așa că l-am oprit și, într-un acces de ospitalitate, am umplut trei pahare cu propriul nostru vin Honeybrook Rouge, recolta 1993. Mustața murmură un „Sănătate!”, dădu paharul peste cap și zise că era de mirare când te gândești că așa ceva a crescut chiar aici, în casă, dacă se poate spune așa. În schimb, celălalt aproape că-și vâri paharul cu totul sub ochi, ca să-i poată observa mai bine culoarea. Apoi nasul lui interminabil intră în pahar și începu să adulmece. Pe urmă sorbi o picătură pe care o plimbă prin gură în chip expert, în timp ce ochii priveau cercetător mica pianină Bechstein pe care, în nebunia mea, o cumpărasem pentru Emma.

– Mă-nșel eu, sau există într-adevăr o urmă de Pinot pe-aici, pe undeva? întrebă el. În orice caz, e sigur că are foarte mult tanin.

– Este un Pinot, am rostit printre dinți.

– A, nu știam că în Anglia se poate obține un Pinot.

– Păi nici nu se poate, decât dacă ai un loc cu totul excepțional.

– Și al dumneavoastră este excepțional?

– Nu.

– Atunci de ce ați plantat soiul ăsta?
 – Nu eu l-am plantat, ci predecesorul meu. Era un optimist incurabil.

– Ce vă face să spuneți asta?

M-am stăpânit. Cu greu.

– Mai multe motive. Pământul este prea bogat, este prost drenat și prea sus față de nivelul mării. Dar unchiul meu era hotărât să nu ia în seamă aceste aspecte minore. Când a văzut că viilor locale le-a priit și numai a lui a avut de suferit, a zis că n-a avut noroc și a încercat din nou în anul următor.

M-am întors apoi către Mustața.

– Poate că așa avea și eu totuși voie să știu cum vă numiți.

Atunci, cei doi s-au grăbit să-mi arate, cu gesturi exact cât trebuia de stingherite, legitimațiile pe care le-am împins imediat la o parte. În zilele mele bune, vânturasem și eu prin dreptul multor perechi de ochi o sumedenie de legitimații, majoritatea false. Mustața încercase să-mi telefoneze înainte, zicea, dar descoperise că numărul meu nu mai apărea în cartea de telefon. Așa că, trecând întâmplător pe-aici pentru o cutul altă chestiune, hotărâseră amândoi să-și permită să sune la ușă. N-am crezut o iotă din ceea ce auzeam. Peugeotul lor avea număr de Londra. Erau încălțați cu pantofi de oraș. Tenul lor n-avea strălucirea dată de viața la țară. Ziceau că-i cheamă Oliver Luck și Percy Bryant. Luck, cel cu țeasta ca un sicriu, era sergent. Mustața era inspector.

Luck făcea inventarul salonului: miniaturi de familie, mobilă din secolul al optsprezecelea, în stil gotic, cărți – memorii ale lui Herzen și ale lui Clausewitz despre război.

– Probabil că citiți foarte mult, zise el.

– Când am timp.

– Limbile străine nu sunt o predică.

– Unele dintre ele.

– Cu care nu aveți probleme?

– Cu germana. Cu rusa.

– Franceza?

– Numai cu cea scrisă.

Ochii lor, toți patru, erau lipiți de mine. Oare polițiștii ne văd așa cum suntem cu adevărat? Oare recunosc în noi ceva ce le amintește de ei înșiși? Lunile de când eram la pensie se estompau. Eram din nou Agentul Operativ și mă întrebam dacă acest lucru era vizibil pentru ceilalți și cât de mult se implicase Biroul în toată povestea asta. Emma, îmi spuneam, oare au reușit să dea de tine? Să te strângă cu ușa? Să te facă să spui anumite lucruri?

Este ora patru dimineața. La mansardă, în studiu, Emma este așezată la biroul din lemn de trandafir, un alt dar extravagant din partea mea. Bate la mașină. A bătut toată noaptea. O pianistă care făcuse o pasiune pentru mașina de scris.

– Emma, o implor din pragul ușii. De ce faci asta?

Niciun răspuns.

– Ai să te epuizezi. Trebuie să dormi puțin, *te rog*.

Inspectorul Bryant își freca mâinile între genunchi, asemenea cuiva care vântură grâul.

– Prin urmare, domnule Cranmer, zise el, cu zâmbetul gata să reapară, când l-ați văzut sau ați vorbit ultima oară cu prietenul nostru, doctorul, dacă-mi pot permite să fiu atât de direct?

Aceasta era întrebarea pentru care mă pregătisem zi și noapte în ultimele cinci săptămâni.

Dar nu i-am răspuns. Încă. Hotărât să nu-i permit să folosească ritmul unui interogatoriu, am adoptat un ton destins, potrivit cu atmosfera de „conversație în preajma focului din cămin“ în care ne aflam.

– Vedeti, când spuneți că nu avea nicio *legătură*... am început eu ușor.

– Da, domnule?

– Ei bine, pentru Dumnezeu, am izbucnit eu în răs, Larry a avut întotdeauna pe cineva, fără discuție.

Norocul răsări brusc. Fără niciun fel de menajamente. Omul ori se oprea, ori gonea, în niciun caz nu mergea în viteză a doua.

– Vreți să spuneți *o femeie*? întrebă el.